

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Ostályozás

Tárgy

308

Hely

Idő

"1924"

Személy

Szerző:

Cholnoky László

Cím:

Budapesti fűrdőlevél

Forrás:

Világ

Bp

1924. J. 13.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O)

Budapesti fűrdőlevél

Budapest, 1924 július.

Póla tétí, kedves néném, amint Zágoni Mikés Kelemen szokta kezdeni rodostói közleményeit, az éjjel a *Fővárosi Lapok* czernyolcszázhetvenkilencedik évi nyári folyamát olvastam és ki-gondolom, hogy mint Lauka Gusztávék, De Gerencs Antóniaék és a régi írók és széplelkek általában, magam is, mint avatott széplélek, fűrdőlevelet fogok írni. Ezért is illesztettem oda soraim fölé a dátumot, mert bár mindenki tudja, hogy július van, de ez már így szokás.

Tehát megérkeztem Budapestre, jóllehet már huszonöt éve lakom a József- és Ferencvárosban és már vagy öt éve ki sem mozdultam innét. De ezek a perifériák nyaranta leaszalódnak a főváros testéről és provinciává kunkorodnak a perzselő melegben; nyáron csak a Duna közvetlen környéke az igazi Budapest, én pedig már régen nem voltam a Dunaparton, ámbár csak egyetlen hársor választ el tőle. De abszolút pesti polgár lett belőlem: nem ment el az eszem, hogy kimozduljak lágyan lebegő porfellegeink közül, amelyek díjmentesen belehelhetők. Ma azonban véletlenül mégis idesorodtam és most a felső rakodópart lépcsőjén ülve, a többi fűrdővendég által gyakorló meglöketvén from eme soraimat.

Zágoni, mikési és kelemení hangulatomban szinte azt írnam, hogy egyedül hallgatom a tenger mormolását, tenger habja felett futó szél zúgását, de a tengert itt csak a piszok, a szemét jelképezi némi sikerrel, a gyümölcshéjak, összegyűrt papírdarabok, agg rongyok és szivarvégek tengernyi sokaságával, bár ez utóbbiakat, a szivarvégeket egy-egy lazábban öltözött fűrdővendég titokban fel-felkapja, nyilván, mert a költő Balassi Bálinttal együtt annak a meggyőződésnek a híve, hogy nincsen az ég alatt, a kerek föld felett szebb dolog a végeknél. Ami pedig a zúgást illeti, csak a milliányi mezítlábás ucca-

gyerek egyellen hangzúrré olvadó visongásáról lehetne szó, hanem a teljes, a mikési egyedülvalóság, az megvan. Bámulatos, szinte titokzatos: hány emberrel jöttem össze már, amióta Pesten élek és néha napokig járkálhatok a leg-sűrűbb emberáradat közepette anélkül, hogy egyellen ismerőssel is találkoznék. Igaz, hogy az elhagyottságnak nem ez az igazi kútforrása, hanem az az ismeretlen szomorúság, a fárstalan-ságnak az a nyomasztó érzése, amely mindig rámkönyököl, ha kimozdulok az ősi uccákból, talán a régi vidék, a balatonpart hívó szava visszhangzik a lelkemben így nyaranta, vagy talán az elszállt fiatalság zeng felettem valahol a magasban gyászos ütemű himnuszokat. Bár-mint van is, így egyedül legalább zavartalanul állapíthatom meg ezredszert is, amit mások már tízezerszer is megállapítottak előttem, hogy Budapest a világ legszebb városa. Jártam a nagy nyugati központokban, egyik sem olyan, mint a miénk; mondják, hogy Madrid nagyon szép, de mégsem pompás, Nápoly a tenger királynője, de Budapest meg a völgyek tündére, — olyan ez a város, mint valamely nagyszerű szerelmes költemény.

Nyári napnak alkonyulatánál..., de elég a lírai olvadozásból, elég a rezignációból, elég a borongás minden neméből, hiszen a humor is ott van mindenütt, csak rá kell tudni találni... Itt előttem a vízen ódon kerekesszörös terpeszke-dik lombán, kikötve, majdnem olyan széles, mint hosszú, kazánja bádofoltokkal van dúsan kiszegve, fődélzetén kecskelábú asztal áll pap-rikacsutkával és kenyérmorzszával borítva, olyan az egész vízi aggastyán, hogy talán már valami fenköltebb lelkű főnőciái hajós is megkönnyezte volna, de azért a kerékdobon ez a név ékeskedik fényes betűkkel: Fulton. Nem pompás ötlet ez? Ha a rittyendék-zsongorvölgyi helyiérdekű vasút társaság ezt a sürgőncimet választaná magának: Stephenson, Rittyendék, — nem volna oly ki-

tűnő, mint ez a Fulton-ügy. Hanem azért bizony jó lenne végigheverni ennek a szurokfekete fahombárnak a fődélzetén és a kormányos hegedűjátékát hallgatva leüszkálni a Fekete-tengerig, utána nézendő, hogy valóban fekete-e és ha nem, megindítani ellene az eljárás címbitorlás miatt, ami ma úgys divatos. Hanem a Fulton csak áll elhatározott, rendfihetetlen mozdulatlanságban, mint mögöttem a belvárosi plébánia-templom, amint Szent Margit alakjával ékes, gótszerű ablakán hágyadant játszanak a távozó nap utolsó sugarai. Ezt a klasszikusan szép ablakot a híres üvegfestő, Kratzmann mester éppen abban az évben készítette, amelyikben a világra jöttem, — boldog esztendő, két ilyen fontos művészi mozzanattal díszeskedhetik.

Felülről, a lánchíd irányából hervadt virág-csokor siet alá, sürgősen bukdácsolva az apró hullámokon: valami komoly szerelem, valami vértelen, de sőt tragédia holt tanúja-e, vagy csak a kávéházból, elegáns vendéglőből kidobott cifraság, — most már neki is nekünk is mindegy teljesen..., odaát, a vízen túl a Tabán apró háza. — minő különböző két világot választ el ez a nyugtalan, smaragdzólag légyó; Pest és Buda olyan két különbség, mint maga a két ország-rész, az Alföld és a Dunántúl. Láttam valaha Budán is és mindig különös, meleg elképzelések fűttek a lombos, virágos kis udvarokhoz, azt éreztem, hogy azokban más, könnyű, vidám, szerelemtől izzó élet lobog, ott a diákok mindig diákok maradnak és növényeket gyűjtenek, hegedülnek, meg okarináznak, a lányok pedig nevetve és ugrándó-megtépik őket, ha megtudják, hogy az első napon a Szarvas-kávéházban dözsöltek két üveg sör mellett, amit azok komoly, férfias diszkrécióval tagadoznak, de

mda 1923

mégis úgy, hogy mindegyikükben felismerhető legyen a mérges szerelemtől hervadozó falu-rossza. — Csodálná, Honka, ha megtettem volna? ... hiszen emlékezhetik... Azután legyintenek és elhallgatnak és ezzel ez az este, az elábrás előtt való idő már be is van népesítve boldog újra-végig gondolandóságokkal. Hanem talán azok maguk is így vannak ezekkel a kis lombos udvarokkal, akik kivénültek belőlük; olyanforma ez, mint amikor majális hajnalán az egyedülmaradt szerelmes úgy gondolja, hogy azok, akik szétrebbentek körülé, tovább táncolnak, mulatoznak, hódolnak egymásnak, lampiónos esónakokon énekelnek és csak ő hever szörnyű egyedülvalóságban homályos szobájának hangtalan mélyében. Már megint a szerelemmel bajlódom, ami, ügylázszik, csak a sár szájánál mond utolsó istenhozzádot mindenkinek; hány vénülő ember vívhat keserű, reménytelen tusáka! a régi szerelmek kísértetével, hiszen ő sem okosabb, csak megfontoltabb és gyávább a dühödtt szerelmében vakmerő, megmosolygott gimnázistánál, aki felkötöti magát a kaszírós lány miatt.

Hanem e szép lírai kanyarodó után is titokban mindig aggódom a Tabánért, mindig félek, hogy a városrendező ügyosztály emberei, amint az lenni szokott, dermedt álmukból felébredve, elszántan nekiugranak ennek az ódon városrésznek és lerombolják. Megkezdeni már megkezdték, pedig kár lenne folytatni, hiszen évről-évre lehet látni, amint az istenség főmegbízottja, az idő, pontosan elvégzi a maga munkáját, a ragasztgatás, foltozgatás pedig már a pusztulás előjátéka. Sajátságos: negyvenöt éve

kísérem már feszült figyelemmel, hogy a múlt idő folyamán, csak úgy magától, amint pusztulni szokott, véletlenül felépül-e egy ház, megcsinálódik-e valami, ami elromlott, de soha ilyesmivel még nem találkoztam, valamint azt sem voltam képes észrevenni, hogy a por és a piszok, a romlás és két salakja, magától elvonult, vagy csak fogyatkozni kezdett volna is. Mindig a piszok győz; nem Shakespeare falta fel a sárbotti férgeket, azok falták fel őt.

Nyolc óra van; az egyre halkuló estén keresztül idehallatszik hozzám a bakátséri templom harangjának szava is, most elmegyek haza abban a megnyugtató tudatban, hogy ilyen különös fürdőlevelet nem követett el még soha senki. Mert ebben az emberek mindent csinálnak, csak éppen fürödni nem fürödnek, de ennek ők az oka, hanem arról már magam tehetek, hogy a humorkáim nem ragyogtak kellőképpen. Ennek pedig az az oka, hogy a nyár mindig elszomorít, csüggedezővé tesz, mert már itt van, folyik, törjénik, tehát el is múlik, — csak az nem múlik el soha, ami meg sem kezdődött: — másokat az ősz dönt elégiás búsongásba, pedig az ősz már fajt accompli, akkor már vége mindennek... Póla téfi, a befejezett dolgok már csak ráneheznek a lélekre, de nem csipkedik és sanyargatják azt, — csak a várás, a közeledés, az a kínos. Ez a horror vacui, az ürességtől való félelem és a félelmes ürességnek be kell töltődnie bizonyossággal, akár édes az, mint a himettoszi méz, akár pedig keserű, mint volt a bölcs Szokratesz méregpohara.

Cholnoky László.